

FEINA D'ESTIU 2n Batxillerat LLENGUA CATALANA I LITERATURA

La feina a realitzar consisteix en quatre **comentaris de text** (2 de sociolingüística i 2 de literatura). Aquesta feina pot pujar fins a 1 punt la nota de l'examen de setembre.

Espanya és singular

Ja fa molts d'anys que Espanya ven el discurs de la nació de nacions i de l'Espanya plural, que queda totalment limitat a les bones paraules. Espanya aplica els mètodes de Goebbels[1] ambaquella vella i eficaç fórmula que diu que, en un escenari molt ben estudiat i en el moment precís, una gran mentida repetida moltes vegades acaba passant per una gran veritat.

La realitat és que Espanya és plural, però no tant com el Regne Unit, que permet que hi hagi diferents seleccions esportives oficials, segons les diferents regions (Anglaterra, Escòcia, Gal·les i Irlanda del Nord). L'Estat espanyol, de fet, va prohibir fa poc que la selecció catalana disputés més d'un partit amistós a l'any.

La realitat és que Espanya és plural, però no tant com Suïssa, on tots els documents oficials estan en les quatre llengües oficials de l'estat (alemany, italià, francès i romanx). Totes les llengües tenen el mateix estatus i reconeixement, tot i que el romanx té només 40.000 parlants i malgrat que l'italià tan sols es parla a dos dels vint-i-sis cantons[2] que conformen Suïssa.

La realitat és que Espanya és plural, però no tant com Alemanya, que per pròpia iniciativa va decidir rebaixar el dèficit que el land[3] de Baviera tenia respecte de l'Estat alemany quan aquest va arribar al 5% del seu PIB[4] (l'actual dèficit de Catalunya amb l'Estat espanyol ronda el 10% del PIB). A més, les balances fiscals espanyoles no són actualment una informació pública i transparent com a Alemanya.

La realitat és que Espanya és plural, però no tant com Finlàndia, que disposa de totes les pàgines web de caràcter institucional en les seves llengües oficials (suec i finès). La majoria de les pàgines institucionals espanyoles estan fetes únicament en espanyol, sovint acompanyat de l'anglès i el francès. I només algunes vegades es té en compte la resta de llengües cooficials de l'estat.

La realitat és que Espanya és plural, però no tant com Dinamarca, que permet que les Illes Feroe i Groenlàndia disposin del seu propi domini territorial (.FO i .GL). Aquí es varen posar tota mena de traves al reconeixement del domini territorial .CT, fins que finalment l'enginy va permetre que s'assolís el domini .CAT com una alternativa real única al món i sense precedents.

La realitat és que Espanya és plural, però no tant com el Canadà, que obliga a l'etiquetatge de tots els productes que es venen al seu territori en les seves llengües oficials, anglès i francès. A l'Estat espanyol, llei en mà, està prohibit etiquetar un producte només en català.

La realitat és que Espanya és plural, però no es permet l'accés a les llengües cooficials des dels centres universitaris de fora de la zona de la llengua en qüestió. Actualment, just es pot estudiar català a cinc universitats espanyoles de fora dels territoris catalanoparlants. En canvi, només a Alemanya, es pot estudiar a vint-i-tres universitats

diferents. Un fet que demostra que és més fàcil aprendre la nostra llengua a molts de països abans que a l'Estat espanyol, on és llengua cooficial i on és parlada per uns set milions i mig de persones.

La realitat és que Espanya és plural, però no podem veure mai els Lax'n'busto ni Antònia Font a cap programa nocturn de televisió, malgrat que no hi hagi cap problema per veure grups britànics, americans, etc., ni tan sols en els programes d'àmbit estatal que es fan des de Barcelona.

Espanya és plural. Potser sí, però sense cap fet que ho demostrï. Només és plural de paraula. Tota la pluralitat que té és la que la història l'ha obligat a tenir i mantenir. Però no és plural i, sobretot, no pretén ser-ho. Espanya és espanyola i prou. I mentre algú no demostrï el contrari amb fets, només podem dir que Espanya és singular. I prou!

Joan Camp a *Racó Català*, 2006 (abreujat)

1. Inventar un altre títol per a aquest article i justificar-lo.
2. Resumeix-lo en un màxim de sis línies.
3. Digues si hi estàs d'acord (o en quins aspectes) i argumenta per què.
4. L'autor diu al títol que Espanya és singular, però després repeteix diversos cops que és plural. ¿Quina de les dues afirmacions creus que és irònica? ¿Per què?
5. ¿De quin plantejament parteixen els Estats plurals esmentats en el text?
6. ¿Quina és la raó sociolingüística i històrica per la qual, en general, els parlants de llengües minoritzades no adopten una actitud de lleialtat lingüística?
7. ¿Quina hauria d'esser la nostra actitud respecte dels fets exposats en aquest article?
8. Imagina maneres de gestionar la qüestió de la diversitat lingüística dins Espanya.

[1] Responsable de l'aparell propagandístic del nazisme (sostingut sobre la premsa, la ràdio i el cinema), que va ésser clau en el suport familiar al sistema. S'emmetzinà l'endemà del suïcidi de Hitler, que l'havia nomenat successor.

[2] Cadascuna de les unitats administratives federades i autònomes de la Confederació Helvètica.

[3] Cadascuna de les unitats administratives federades i autònomes de la República Federal d'Alemanya.

[4] Suma de la riquesa econòmica generada en un territori durant un any, sense comptar els impostos.

L'anomalia lingüística

Llegesc a la contra de La Vanguardia una entrevista de Víctor Amela al sociolingüista John Edwards, de qui l'editorial Aresta acaba de publicar, en català i castellà, el llibre Un món de llengües. Edwards és anglès de naixement i quebequès d'adopció, ha dedicat els seus esforços acadèmics a l'estudi de la diversitat lingüística i és un defensor convençut de l'anomenada ecologia lingüística, que entre altres coses propugna la necessitat de protegir aquesta diversitat.

Edwards comença l'entrevista amb una afirmació que val la pena apuntar: "Cap llengua, dialecte, modisme o gir local és més o menys valuós que un altre". Pot semblar una obvietat, però no ho deu ser tant, perquè hi ha qui li costa molt entendre-la. Recordo que és una idea que vaig sentir repetir molt en els meus anys universitaris: cap llengua és més important o valuosa que una altra. Tant ho vaig sentir dir, que vaig arribar a estar convençut que es tractava d'una veritat establerta i acceptada per tothom, de l'estil que dos i dos fan quatre o que la Terra és rodona.

Ignorava, il·lús de mi, que la lingüística (i la sociolingüística) forma part de les disciplines científiques amb les quals tothom es veu amb cor, juntament amb la història i alguna més. Poca gent gosa formular teories de sobretaula o de barra de bar a propòsit de l'arquitectura, la trigonometria o la termodinàmica. Però quan es tracta de la llengua, qui més qui menys és capaç de proclamar els seus principis i de defensar-los a peu i a cavall, per més insensats que siguin. Això s'explica per un motiu que també treu a col·lació Edwards: "la llengua és una senya d'identitat grupal, i, per això mateix, matèria d'estudi molt sensible".

A nosaltres ens ho ha de dir, senyor Edwards. Tan grupal i tan sensible és la matèria, que en aquest estimulante país anomenat Espanya el principi d'igualtat entre llengües queda impugnada per la mateixa Constitució, quan estableix que els espanyols tenen el deure de conèixer una llengua, però només el dret d'usar-ne unes altres. En aquest sentit, vénen bé unes altres declaracions del mateix Edwards, segons les quals el monolingüisme "no és una aspiració natural, i ni tan sols intel·ligent"; de fet, "són rars els països monolingües purs". Pel que fa al bilingüisme, el sociolingüista el defineix com "un equilibri inestable, que pot ser patit com una tensió i una amenaça o aprofitat com un estímul i una oportunitat".

Sàvies paraules que farien bé de gravar-se en algun lloc visible tots aquells fermes partidaris de les virtuts del bilingüisme que després, a l'hora de la veritat, resulten ser més monolingües que un terròs. No farem cap llista de noms perquè ompliríem tot el diari i encara no hauríem començat. Senzillament, es tracta de la vella recepta hispànica en matèria de política lingüística: el bilingüisme és una cosa esplèndida, sempre que el practiquin els altres (però alerta amb la manera amb què ho facin, perquè aleshores se'ls titllarà de feixistes i totalitaris). I el monolingüisme -en castellà- és una cosa més esplèndida encara, que hauria de ser l'estat natural i insuperable en què haurien de viure tots els éssers humans. Una aspiració que no és natural ni intel·ligent, però aquí la tenim. Ah, pel que fa al català, Edwards hi veu "un gran exemple de recuperació de l'ús social d'una llengua, que ja agradaria a centenars de llengües en declivi". Llengües en declivi, snif.

- 1.- Posa un títol que reflecteixi el contingut del text i argumenta'l.
- 2.- En quantes parts dividiries el text? Raona la teva resposta.
- 3.- Quina diferència hi ha entre el model lingüístic del Quebec i l'espanyol?.
- 4.- Determina, mitjançant exemples, el subjectivisme de l'autor.
- 5.- Comenta el registre que fa servir l'autor per escriure aquest article

La vella

A les set del matí, quan la jove havia tret la padrina, encar el sol no donava en aquella banda del porxo, encarat entre llevant i migdia, però a les deu ja estava ensenyorit de més de la meitat, i la pobra velleta, de cara a l'horitzó, plantada com una mòmia en la cadira baixa, en la que la tenien esclavitzada sos membres morts i inútils, es rostia de viu en viu. Feia cinc anys que s'havia aireferida, anant a confessar al poble veí, amb un predicador que hi feia el novenari; havia caigut al mig de la carretera, amb els ulls en blanc i la boca de costat, com si fes ganyotes. [...]

A casa seva l'hereu i la jove la reberen amb la sorpresa alarmada amb què es rep un hoste perillós que no s'espera. No que fossin males entranyes l'hereu ni la jove; però a pagès, un vell xacrós que consum i no produeix és un censal, i ja eren tantes boques!..

Per a provar, perquè la gent no digués, van donar-li un got de vi amb sal, i li untaren els polsos i la boca del cor amb oli de llargandaix, i anaren de seguida pel capellà. Si s'havia de morir, alabat sia Déu! Però, al manc que se n'anés arreglada. Del metge ningú en parlà: prou que sabien ells que allò de les feridures, quan pitjava de ferm, no tenia remei; i els metges, al capdavant, no eren més que uns papadineru!

Com no podien confessar-la, perquè no enraonava, la van extremunciar i es quedaren tranquils: ja havien fet tot lo que calia. Al vespre van recordar-se de que no havia menjat res del dia abans, i li portaren un plat de sopa i un got de vi. Després tothom se n'anà al llit, dient a la malalta que si havia de menester alguna cosa que avisés. L'endemà la jove es quedà a casa, per veure si l'àvia se n'anava o no. A migdia li va donar la sopa i el gotet de vi, i al vespre altra vegada. Els ulls esparverats de l'enllitada semblava que volguessin dir alguna cosa; però la jove ja no tenia taleia de mirar-li els ulls.

L'endemà, al entrar en la cambra, una bravada forta li tapà els esperits, i vegé mulladís al sòl. Llavors la jove recordà que encara mai l'havia feta orinar. Una foguerada li encengué la cara, i va estar a punt de cantar-li les quaranta a la padrina. En els ulls inquietos d'aquesta, que ho veien tot, s'aturà un llagrimó emperesit: li mancava acostumar-se a sa misèria.

La jove, amb ses embranzides i revolades de dona trempada i sobrera de salut, esbatanà la finestra, cridant que allà no s'hi congriria la pesta. Aleshores la padrina veié un tros de cel blau, serè, esplèndid, bonic com si fos fet de tot just, enduent-se-li la mirada més enllà d'aquelles rònegues parets, brutes i florides, que li feien de gàbia. En sa arrossegada vida de burro guixer, blincada sempre al pes de la càrrega, no li havia quedat una hora vagativa per a contemplar-lo, el cel. De llavors, inútil ja per a tot lo de la terra, li lleuria de fer-ho; i començà a posar-li voluntat, an aquella bellesa consoladora que havia d'arribar a ésser la seva única distracció i son únic amic.

La jove va rumiar que tenir l'àvia al llit no li convenia, perquè en poc temps li destruiria la màrfega; i l'aixecà. Els dies bons la tenia al porxo; quan feia mal temps, a la vora del foc. [...]

A trenc d'alba cada dia la jove la girbava de qualsevol manera, la prenia d'una revolada, la treia al porxo, li posava quatre culleradetes de sopa a la boca, li donava un ditet de vi i se

n'anava de casa; a l'hora de dinar era la nena gran la que es cuidava d'atipar l'àvia, entre roncs i empentes; i tornaven a deixar-la fins al tard, que la jove la prenia de nou en un braçat, com si fos una feixina, per a dur-la al llit, a on quedava abandonada fins l'endemà. I la pobre infeliça, que no podia cosir ni fer mitja, que no podia anar a l'hort ni tan sols bressolar la mainada; que no podia moure cames ni braços i amb prou feines barbotejar un que altre mot; la pobra vella, que estava avesada a veure, de tota sa vida, com una cosa natural, que a l'ésser espremut, a l'arreu inútil, al vell que no servia per a res, no se li tingués cap llei de mirament, no es queixava mai d'aquell tracte inclement i dur, sense una titlla d'amor ni respecte; i en sa cara inexpressiva, de pòmuls sortits i boca entregirada, no s'hi veia més que una passible indiferència, com la cara d'un brau manso. Només s'animava, pipellejant-li l'esguard, quan s'acostava el plat de la sopa: la feridura havia obert encara més sa gana golafre de pagesa, i son ventrell, que hauria paït les pedres, no quedava satisfet amb aquell plat de sopes o de mongets bullits; i l'ànsia de son rostre i la voracitat amb què llepava la cullera semblaven demanar sempre més i més. Però no n'hi donaven, perquè deien que si menjava molt embrutava massa el porxo.

La vella (fragment). Víctor Català

- 1.Posa un títol al fragment i argumenta'l. / Quin és el tema del fragment?
- 2.Fes-ne un resum d'un màxim de 6 línies.
- 3.Caracteritza el narrador del text.
- 4.Explica com són descrits els pagesos en el fragment.
- 5.Enumera tots els comportaments cruels amb què es tractada la padrina al relat.
- 6.Text argumentatiu: Com són tractats els vells en la societat actual?

Solitud (fragment)

Tapà els ous i anà a l'altra cambra per desmudar-se: després, de passada, tancà els finestrons de la sala i cap a la cuina a encendre foc i el quinqué. Tenia el sopar fet i només li calia escalfar-lo. Tornà a baixar per tancar la porta del pati. Un grill cantava a fora amb un ric-ric seguit i penetrant. El sentir-lo, sense saber per quina oculta relació, li féu venir a la dona ganes de menjar cargols.

—Demà en couré —pensà amb una salivera; i, encaixat al piu de la cadena, va tombar-se. A l'acte féu un ai! I un bot. Poruga com era, a cop sobte li havia semblat veure bellugar quelcom en l'ombra del corral. Es fixà bé.

—Ca, res...! Una fotja, que hauria dit el pobre pastor...!

Pujà l'escala, més encara a la meitat, el recel l'obligà a girar-se una altra vegada. Oh, Déu! Aleshores ja no fou ai! ni bot, sinó esgarip ofegat i correguda desenfrenada escales amunt. El quelcom aquell eixint de l'ombra es precipitava darrera d'ella! Ni esma tingué d'ajustar la porta de la cuina. Dret al dintell hi havia un home. Ella, sangglaçada, s'estantolà en la taula.

—No tingueu por... —havia fet un balbeteig rogallós; i a la claror escassa del quinqué, veié en el tou fosc una mirota blanca.

Si haguessin punxat la Mila, no li hauria sortit una gota de sang. Mes com l'home avancés lentament dues passes, a ella se li escapà un gran crit:

—Què voleu?

Ell s'aturà.

—No tingueu por... Hu, hu, hu!... —I es ficà la mà dins la trinxa de les calces, i rautà com una bestiola.

—Què voleu?, vos dic! —repetí ella, més espantada.

Ell encanyonà, vacil·là, s'estremí tot...

—Hu, hu, hu!... Jo... vos volia dir... jo... si vós volguéssiu.

I el balbeteig ronc se li apagà com si se li posés un tel al canyó.

La Mila tremolava com una fulla. D'un gran esforç pogué fer encara:

—Aneu... aneu's-en de seguida!

Mes ell no es mogué: semblava plantat a terra; allargà tan sols la pota de bugiot en la palma bruna de la qual relluïa una espurna groga.

—Si voleu... eh, que sí?... eh?... —I tirà als peus de la dona una moneda d'or; la moneda rebotà amb un dring sonorós. [...]

Mila no es movia ni deia res; havia perdut paraula i acció, talment com si la caiguda vibrant d'aquella pluja d'or l'hagués encegada. Però, de repent, la mateixa força del terror la desencantà, i sentint que li brollaven ales en els peus, d'una gran revolada esfereïda es llençà cap a la sala fosca.

Sentí distintament el bramul de la fera burlada, i de seguida son glapit furiós que se li abocava al darrera. Perseguida per ell i denunciada pel mateix embat de sa fugida, passà com un llamp per la cambra del campanar, s'engolí per l'escaleta de la capella, esbiaixà aquesta i bo i enmig de les tenebres arribà i tot fins a la portella de realtar; però de cop, al traspassar-la, quelcom s'entrevassà a son pas i la dona, llençant un ahuc penetrant, rodolà d'un capgirell sobre les lloses...

Veié una gran lluminària i cregué que la vida li mancava; mes, abans de perdre del tot la coneixença, encara sentí caure-li al damunt i enfonsar-se en ses carns la grapa peluda i l'alenada roent de la fera.

1. Posa un títol al fragment i justifica'l.

2. Fes un esquema que reflecteixi el contingut i l'estructura del text.

són les dues forces que es troben i s'enfronten al fragment? Com hi apareixen

3. Quines

caracteritzades? Quina guanya?

4. Amb quins recursos aconseguix el narrador crear un clima de terror?